

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd Herbipolin Abbatis, viri suo aeuo doctiss. ... Partis Opera Historica, Qvotqvot hactenus reperiri potuerunt, omnia

Partim E Vetvstis Fvgientibusque editionibus reuocata, & ad fidem
Archetyporum castigata; partim ex manuscriptis nunc primùm edita ;
Qvorvm Catalogvm Aversa pagina exhibet

Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd
Herbipolin Abbatis, viri suo æuo doctiss. Primae Partis Opera Historica,
Qvotqvot hactenus reperiri potuerunt, omnia

Trithemius, Johannes

Francofvrti, 1601

Vita Et Lvcvbrationes Johannis Trithemii, Primo Sponheimensis, Ac Postea
S. Iacobi apud Herbipolin Abbatis, Ex Epistola Iohannis Dvraclvsii, Discipvli
eiusdem Trithemii, ad Nicolaum Hamerium Emelanum.

urn:nbn:de:0128-1-17297

V I T A
ET LUCUBRATIONES JO-

HANNIS TRITHEMII, PRIMO SPON-
HEIMENSIS, AC POSTEA S. IACOBI
apud Herbipolin Abbatis,

Ex Epistola

IOHANNIS DYRACLVSII, DISCIPVLI
eiusdem Tritheimii, ad Nicolaum Hamertum Emelanum.

IOHANNES TRITHEMIVS Abbas in villa Tritenheim,
Treuerensis diocesis ad ripas Mosellae fluminis, nascitur, pri-
ma die mensis Februarii, hora vndecima, minuto tricessimo
post meridiem, anno Dominicae natiuitatis M cccc lxxii. in-
dictione Romanorum decima: patre Iohanne de Heiden-
berg, matre vero dicta Helisabeth de Longovico: eo videli-
cet anno, quo Moguntia ciuitas in dissensione duorum Pon-
tificum capta, libertatem perdidit, & seruitute inuenit, mul-
tis ciuium in exilium actis; anno Pii Papae eius nominis se-
cundi, corrente quarto, & Friderici tertii Imp. 22. Anno au-
tem Domini 1482. in Monasterio Spanheimensi Mogunti-
nae diocesis, prima videlicet die Febr. qua olim fuerat natus,

habitum secularem deposuit, & monasticum sub norma D. patris Benedicti de obseruan-
tia nouiter introducta, illic assumpsit. Sequenti anno, qui fuit 83. supra quadringentesimum
atque millesimum, Ioanne de Colenhufen abbate ad Selgenstat canonica postulatione
translato, Ioannes Tritheimius communi fratrum electione, in Abbatem memorati ce-
nobii Spanheimensis, 4. calen. Iul. promotus & ornatus, praefuit annis 23. mense vno, die-
bus decem & nouem. Quibus euolutis, non sine laboribus multis, quorundam aemu-
lorum temeritate prouocatus, abbatiam S. Iacobi Herbipolensem, quae illi offerebatur,
assumpsit; & Spanheimensem curis inutilibus plenam, spontanea voluntate resignauit.
vtrouiq; plura conscripsit opuscula e quibus mihi sua manu in schedula nuper consigna-
uit subscripta. Quorum tu cum a me titulos, amice, postules; tuis libenter annuo votis,
quo communis amici & praecceptoris nostri memoriam, ex consideratione tantorum la-
borum eius habeas strictiorem. Et primo quidem lucubrationum earum titulos consi-
gnabo, quas in Spanheim abbas existens laboriose composuit. Scripsit in primis Consti-
tutiones ordinis sui, quae factae fuerunt in capitulis prouincialibus iussione praesiden-
tium, librum vnum. De visitatione monachorum, librum vnum. De modo celebra-
ndi capitulum prouinciale, librum vnum. In regulam sancti Benedicti, libros duos. Ho-
melias & sermones exhortatorios ad monachos suos, libros duos, quos antecessori
suo dicauit. De tentationibus claustralium, & remedijs earundem, libros duos. Ad
Nicolaum presbyterum Mennicensis de vita sacerdotali, librum vnum. Contra pec-
culium monachorum, librum vnum. De vanitate & miseria huius vitae, librum
vnum. Opus Pentheicum, id est, lugubre de ruina ordinis sui librum vnum. De il-
lustribus viris sui ordinis, libros quatuor. Laudes ordinis fratrum Carmelitarum,
libros duos. Ad Gerlacum abbatem Tuitensem laudes scriptorum manualium,
librum vnum. Ad Ioannem Dalburgium, Wormatiensem Episcopum, de scriptori-
bus Ecclesiasticis, librum vnum. De laudibus S. Annae uirginis Domini librum vnum. Ad
quaestiones Autgeri Sicambri canonici Dumetis, librum vnum. Chronicon monaste-
rii sui Spanheimensis, non paruum volumen, librum vnum. Chronicon siue annales
monasterii Hirsaugiensis, duo volumina magna. Chronicon successione ducum Baua-
riae, & comitum Palatinorum, ad Philippum Palatinum comitem, Principem electo-
rem librum vnicum. Vitam sanctae Hirminx monialis, & primae abbatissae in horreo
Treurense, librum vnum. De miseria Praelatorum claustralium, libros duos. Laudes
S. Andreae Apostoli, librum vnum. Laudes S. Ioseph nutritii Domini, librum vnum. Lau-
des S. Benedicti abbatis librum vnum. Laudes vitae monasticae, librum vnum. Laudes

Tritheimii

Opera
historica

veræ penitentia, librum vnum. Laudes studii diuinarum scripturarum, librum vnum.
Monologion hominis Deo deuoti ad seipsum, librū vnum. De miraculis S. matris Annæ,
librum vnum. Ad Vdalricum canonicum Coloniensem super quaestionibus in Euange-
lium Iohannis, librum vnum. Ad eundem super quaestionibus Psalmorum, librum vnum.
Ad præfidentes Capituli annalis, de obseruantia Butsfeldensi, abbreviauit statuta eiusdē
vnionis, librum vnum. Spirituale monachorum exercitium, librum vnum. Epitoma seu
breuiarium eiusdem, librum vnum. De computo Ecclesiastico, librum vnum. De illu-
stribus Germaniæ scriptoribus, ad Iacobum Wimpelingum Rhedapolitanum, Slestia-
tinum, librum vnum. Epistolarum Spanheimensium ad diuersos, libros quatuor. Oratio-
nes in capitulis & alibi habitæ, sunt numero quatuor & viginti, quæ faciunt librum vnum.
Sermones ad fratres suos Spanheimensis cœnobii scripsit quadraginta numero pulcher-
rimos, librum vnum. Sermones in diebus festis ad populum, librum vnum. Orationes ad
Deum & Sanctos supplicatorias plures, librum vnum. E Græco sermone traduxit in Lati-
num, Maximilianum Abbatem de incarnatione Domini: Anathemata quoque sancti
Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini, contra hæreticos in tertia synodo Ephesina promul-
gata: Et eiusdem synodi quasdam epistolas. Scripsit etiam pro ædificatione monacho-
rum notabile opus, quod prænotauit *De triplici regione claustralium*, libros tres. Scripsit &
alia quædam minora opuscula, quorum ad me titulos non signauit. Hæc sunt Nicolæ
frater amantissime, Trithemiana opuscula, quæ per annos tres & viginti abbas existens,
lucubrauit in Spanheim, ad Dei honorem, in medio curarum & continua rei familiaris
occupatione: legens aut scribens die ac nocte, quotiens sibi otium licuit subfurari. Maxi-
mum librorum in omni facultate thesaurum Spanheimensi Bibliothecæ per annos qui-
bus præfuit, importauit, non solum arte impressoria, sed etiam manuscriptorum. Nam
cum essem apud eum vnus anni spatio, pro discendis ab eo literis Græcis atq; Hebraicis,
duo millia numeravi Bibliothecæ volumina, quorum ad minus octoginta calamo in per-
gameno & papyro decenter fuerunt conscripta. Audiui sæpius ab eius ore, quod plus
quam duo millia florenorum pro libris exposuerit, quos non de monasterii substantia
(quæ semper valde fuit exilis) acceperat, sed cum multis & notus & charus esset Principi-
bus, munera quibus honorabatur ab eis, vt plurimum pro libris exposuit. Maximus enim
librorum amator & cultor est supra omnes, quos ego hodie noui in carne viuentes. Di-
citur autem à multis, quod eius successor, qui nunc est Abbas in Spanheim volumina
plurima alienauit: quod an sit verum, certe mihi minime constat. Anno Domini 1504
cum inter regnum & Philippum comitem Palatinum atrox fuisset bellum exortum:
Trithemius hostium metu, cum sua Bibliotheca & rebus monasterii ad Crucinacum
proximum successit oppidum, & ego similiter ad mea fui reuerfus. Anno autem sexto su-
pra quingentesimum atq; millesimum, de mensē Octobri Trithemius ipse quorundam
inuidia stimulus, Abbatiam sancti Iacobi apud Wirceburgum accepit, & Spanheimen-
sem resignauit. Vbi varia scribit quietus quorum ad me titulos nuper istos transmisit ro-
gatus. Ad Maximilianum Cæsarem opus mirandum edidit, quod Polygraphiam præno-
tauit, libros sex. Ad eundem eiusdem Polygraphiæ clauem, librum vnum. Responiones
ad octo quaestiones eiusdem Cæsaris, librum vnum. Ad eundem de septem intelligen-
tiis mouentibus orbis, librum vnum. Ad Ioachim Marchionem Brandeburgensem
Principem Electorem, variarum quaestionum, orationum, & propositionum libros vi-
ginti. Ad eundem de prænotionibus licitis Christiano, & non licitis, libros duos. Ad eun-
dem scripsit mirandum & laboriosum opus illud Steganographiæ libros octo, quod tem-
merarius ille Bouillus non capiens, imperitissime & falsissime reprehendit. Ad eundem
Principem epistolarum librum vnum. Ad eundem contra maleficos, & omnes artes &
superstitiones ab Ecclesia prohibitas, libros quinque. Ad eundem de causis & cura mor-
bi caduci, ac maleficiorum, libros tres. Ad Iacobum Trithemium fratrem suum Itine-
rarium vitæ suæ, libros duos. Ad Burghardum de Horneck medicum de peculio mo-
nialium, librum vnum. Historiam siue annales de origine, Regibus, & gestis populi Fran-
corum & Germanorum scripsit tria magna volumina, narrationem incipiens a Marco-
mero rege, qui populum anno ante incarnationem Domini 433. à Scythia finibus in
Germaniam eduxit ad ostia Rheni, vsq; in 29. annum Maximiliani Cæsaris. Ad Lauren-
tium de Bibra Wirceburgensem Episcopum, orientalisq; Franciæ ducem, epitomen siue
breuiarium scripsit eorundem trium voluminum historiarum, libros tres. Ad eundem
de Ducibus & Episcopis Francorum Wirceburgensium, librum vnum. De miraculis
ad memoriam Dominæ nostræ sanctæ Mariæ apud Dittelbach ostensis, libros duos.

De

De miraculis eius-
in Carolum Bouil-
& Regibus Fran-
Iacobi apud Wir-
Archiepiscopi
libros tres. De ei-
vita sancti Ma-
Ducem, & Com-
Ducibus Banario-
tuor. De Demo-
verlat in manibus,
vafraimenta explo-
pfit abbatia, libros
uotioni congrua,
profæ siue sequen-
Magdalena laude-
rium. De sancto
Ad instantiam Ios-
calorum regis, sub n-
tens in hac die. Te-
honore. Quartan-
aterna gloria. Qu-
die. Sextam de ta-
de sancto Rabano
Christum adoremus
ginis, & sic incipit
licet, *Aue* præclar-
cipit: *Trinitatem* a-
iulque hominis ar-
Tredecimam de t-
Martha, virgine, C-
xam decimam de
re Apostolo. Non-
Sanctis. Et de fin-
noua diuinis scrip-
nice incarnationis
niens, libros duos.
uens, librum vnum
mas meditationes
trice virgine Maria
aliis, quæ videbit &
me, Trithemii Ab-
brauit studio: præ-
incognita. Vale
nostræ, millesimo,

De miraculis eiusdem in Vrticeto apud Helprumam ostensis, libros sex. Apologeticum in Carolum Bouillum, ea quæ non intellexit calumniantem, librum vnum. De origine & Regibus Francorum, librum vnum. Chronicon monasterii sui, cui nunc præsidet, diui Jacobi apud Wirceburg, librum vnum. Ad Albertum ex Marchionibus Brandeburgii, Archiepiscopum Moguntinum & Magdeburgensem, vitam diui Rabani archipræfulis, libros tres. De eiusdem à Moguntiacò translatione in Saxoniam, librum vnum. Ad eundem vitam sancti Maximi Episcopi, librũ vnum. Ad Iohannem Comitẽ Palatinum, Bauariæq; Ducem, & Comitem in Spanheim, apud Symeren residentem, de origine, Regibus, ac Ducibus Bauariorum simul & Comitum Palatinorum & Spanheimensium, libros quatuor. De Dæmonibus & artibus profanis, maleficis & superstitiosis, laboriosum opus versat in manibus, quod libros habebit duodecim, in quibus omnia diabolicarum artium vafraimenta explodit, confundit & euertit. Epistolarum Herbipolensium, quas in eascriptis abbatia, libros quatuor. Scripsit etiam alia minora complura, suæ & amicorum deuotioni congrua, vt sunt, Cursus, Rosarium, Missale officium, & variæ orationes, simul & prosæ siue sequentiæ de sancta Anna saluatoris nostri auia. Scripsit & de sancta Maria Magdalena laudes, preces atq; rosarium. De sancto Ioseph nutritio Domini rosarium. De sancto Petro Apostolo rosarium. De sancto Iohanne Euangelista rosarium. Ad instantiam Ioannis Archiepiscopi Treuerorum sequentiam de Anna, quæ incipit *Iesu celorum regis*, sub melodia, *Aue præclara*. Aliam in eius festo canendam, quæ incipit: *Exultent in hac die*. Tertiam ad prouincialem Carmelitarum Augustæ, & incipit, *tubilemus in honore*. Quartam de sancta Hildegardæ virgine, quæ sic incipit: *Laus sit tibi Domine rex æternæ gloriæ*. Quintam de sancto Ruperto Bingiorum duce, quæ incipit: *Exultent in hac die*. Sextam de sancto Ioseph nutritio Domini, & sic incipit: *Cantemus incliti*. Septimam de sancto Rabano archiepiscopo. Octauam de vulneribus Christi, quæ sic incipit: *Iesum Christum adoremus crucifixo completemus*. Nonam de compassione beatæ Mariæ semper virginis, & sic incipit: *Eia gloreumus mente pia, beatæ virgini Mariæ compatiens*: Sub melodia scilicet, *Aue præclara*. Decimam de sancto Ioaachim genitore nostræ Domina, quæ sic incipit: *Trinitatem adoremus, unitatem collaudemus patris, natũ, spiritus*. Vndecimã de bono cuiusque hominis angelo proprio. Duodecimam in propria missa cuiusque sacerdotis. Tredecimam de sancto Maximo, episcopo Moguntino. Quartam decimam de sancta Martha, virgine, Christi hospita. Quintam decimam de sancta Maria Magdalena. Sextam decimam de sancta Maria Ægyptia. Septimam decimam, de sancto Iacobo maiore Apostolo. Nonam decimam de sancto Benedicto abbate. Vicesimam de omnibus Sanctis. Et de singulis nominatis memoriis & sanctis, officia missæ singula composuit noua diuinis scripturis conformia. Scripsit præterea meditationum & orationum Dominicæ incarnationis, natiuitatis, vitæ, passionis, & mortis opusculum, deuotioni conueniens, libros duos. Speculum cælestis doctrinæ, compunctioni mentis non parum defertiuens, librum vnum qui sic incipit: *Salus humana principum*. Multas quoque deuotissimas meditationes & orationes de Domino nostro Iesu Christo, de sanctissima eius genitrice virgine Maria, atq; de variis Sanctis pulchra varietate composuit: cum ingentibus aliis, quæ videbit & mirabitur deuota posteritas omnis. Hæc sunt mi Nicolæ charissime, Trithemii Abbatis nostri volumina, quæ per annos fere triginta duos, continuo lucubravit studio: præter illa quæ nondum perfecta in manibus versantur sub incude, mihi incognita. Vale ex ædibus meis Duraclufanis: quinta mensis Octobris, Anno salutis nostræ, millesimo, quingentesimo quintodecimo.

Johannes Duraclusus.

Trithemii

Opera
historica